

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди

Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 267 (9337) | Среда 1973 чыл, ноябрь 14 | 1925 чылда үлдөйлөттөгөн | Өртөө 2 көп

ШИИТПИРЛИГ ЧЫЛДЫ ЧЕДИИШКИНИНГ ДООЗААЛ ЧАРЫ ЖЫВЫС УЛАМЧЫЛААЛЫ

Хакас автономнуг областың «Степной» совхозунуң хойжузу

А. А. Аткинге Социалист Күш-ажылдың Маадыры

У. А. Бавун-оолдун чагаазы

Хүндүлүг Алексей Александрович!

Чоокку үедө Силер-биле харылзажып, аравыста чарыжы-
выстың бо үе-чадазында түнелин үндүрбөс болгай бис.
Ыңчангаш бодумуң амгы байдалым кысказы-биле таныш-
тырм көрөй.

Мээң кодамында үшкү удаа төрүүр 613 баш хой бар. Бо
чылгы көргүзүлгелерин Силер-биле чарыжымда бердингенге
чептесе-даа, чус хойдан-на 15 хураганы ажыр доруктуруп,
хой бурузундан 4 кг дүктү кыргып алдым. Ону черле хоомай
түнел дивес мен, чүге дие, эркен кыш бистин малчынары-
мыска чок дээң шыңгыш шыгалда болган, оон ийди Силер-
ниң мурундарга аазан сөзүм ээлээр дээң чүткүм мепээ
кадыг-бергени ажыр эртеринге үнелиг дузаны чедирген. Ол
дээң өөрүп чегиргенниң илередин тур мен, Алексей Алек-
сандрович!

Күзүн кыштаамы мек белеткен алган мен. Хоом кайа-
зын чырык кылаш дивес кылдыр чыгылааш, чаш хураганга
чидиртир 8 тонна чок ситенин бодум белеткээң, бажым
чанында эккен дүжүрүп алган мен. Олект чегир кылдыр
бодуп алган бис. Амдызында хоому чер өвтарың, кады-
рың тур мен. Дыңгыр соок чок, хары чута кыжын чүте я-
вардан эгелеп немедө чөм бээр чачымдыг ууус бис. Сов-
хозда мал мен чегир.

Ховуусту тарып боозадылга киирген. Бо чайын оларын
тайгааладып, өлгүр көжүп, семиртип алган мен. Хойуң баш
саны хорамчага таварышпаң. Ол база чууга деп мээң прак-
тикам баштыкам.

Чылдың берге үеи—кыштагалаашкыңа мыйнаар белеткенге
бис. Амгы үеде Элегесте хар чаапкан, кыштаавыста көп хо-
нуп алган бис.

Чоокта чаа бистид хой өстүрер ажил-агымдык республи-

каның бүгү хойжуларыңа кыйгырып үндүрген. Ында «Тыва
АССР-ге хой ажымын улам ийди хойжулар талазы-биле хем-
чегер дугайында» Россия Федерациязының чазаның болгаш
СЭКП Тыва обкомунун X пленумунун доктааларын күс-
сеп киирениң баштайгы чалы—1974 чылда боттарымыска
тодаргай, бедиктең социализмге хулааларын алган бис:
чылда 550 тонна хой ээдин бугулар азы бо чылдымдан
50 тонна ээтин, 10 центнер дүктү хойуң бугуларын көрдүгөн.

Бо бистид республиканың байдалыга мынды-ла белең
эвес сорулга дээрзин билди тур боор Силер. Ону хойжулар,
бистер мек санап, депилеп көргөш үндүрген бис. Нийти сов-
хоз хой бурузундан 3,8 кг дүктү кыргып алдыр, бир хойуң
ортумак дүжаар деңизин 45 кг чедирер, төрүүр чус хойдан-
на 90 хураганы алыр анаар деп көрдүгөн.

Беш чылдың дөрткү чылдында бистид ажил-агым 370 тон-
на хой ээдин, 125 тонна дүктү күрүңгө садар. Ол мышкаш
хойуң уксаазын экижидерин ында база көрүп турар. Кий-
гырыңа оон ийди 1973—1974 чылдарың кыштагалаашкыңа
чедикшиңиң чорудар талазы-биле хемчегерин көргөн.

СЭКП-ниң XXIV съездинин шийтирлерин боттандыра-
ны бистид совхозтун үстүнде айткан бедик сорулгаары
улаң ийдиң болуру чуугаажок. Ыңчангаш хуума салган
сорулгаарыңа, ажил-хемчегерин ону боттандырыңа бара-
галып турар мен.

Беш чылдың шийтирлериң чынында эгелеп алган чарыжы-
мыс сөөлү катан түнелиң көөр, дөрткү чылда сорулгаарың
айткан ач, чарышты уламчылаарыңа белең мен, Алексей
Александрович.

Хүндүлүк-биле,
Тыва АССР-ниң С. К. Тока аттыг совхозунун
хойжузу, Социалист Күш-ажылдың Маадыры
У. БАВУН-ООЛ.

Кызылда болгаш районда 1974 чылдың УЛУУНДЕ

«Травельхозтехника» ийи
автотранспорт бүдүрүлгесинде
П. Благодатскийниң удурткан
чолбазыңа бригадаларыңа бо чыл-
дың планын ооналаларыңа
хуусаа бетиңде күсүскен дээң
онза кызым ажылдаң. Ол
эки түнелдерин берген. Бри-
гада кижигинери тоску беш
чылдың шийтирлериң үшкү
чылдың даалганын хуусаа бе-
тинде күсүскен, кеңир чыл-
дың үлүңгө кириштир ажил-
дап турар. Күш-ажылдың ор-
ганизациязын экижидип, бүдү-
рүкчүлүгү белиңди тургаш,
бригаданың ажил-шичалери
бедик көргүзүлгелерин чедип ал-
ган. Чолбазыңар А. Потапов,
Б. Голубенко, К. Степных

олар бригадала тергилеп,
1974 чылдың февраль—март
айларың үлүңгө кириштир
ажылдап турарлар.
Коллектив тараа ажаа
алымчылыгыңың үзүндө онза
шылтаран. Чолбазыңар он
муң тонна хире тарааны, си-
лосту, нотаа аймаан сөөртүп,
даалганын ажыр ийи муң
ажыг тонна чүжүк сөөрткөн.
Бригада кижигинери эки
ажылдаашпаан, техниканы
хамналгалыг эдилеп, оң тех-
никтиг ажаалдашыңа кол ки-
чигейин салып келген. Олар
бо чылдың эртен оон айла-
рында алды муң литр кывар-
чаар материалдары хамнап
алган.

ЧЫЛ ПЛАНЫН КҮҮСЕТКЕН

«Тыва көдө тудуг» трес-
тин Туранда мек белеткээр
участкунуң ишчилери тоску
беш чылдың шийтирлериң үшкү
чылдың күш-ажылың чедик-
шинеринг дооскан. Тудуг ая-
гы белеткээрлик болгаш
сөөртүрүң, дилген матери-
алдар бүдүрүлгелерин дериг-
лекселер чазарыңың база
продукция сайтарынның бер-
динген планын чедикшиңиң
күсүстүңгөн.

Ыш белеткекчилери 9.500
кубометр жышты чүдүрүп чо-
рудар ооналалыг тургаш, 13
муң ажыг кубометр чедирген.
Дилген материалдар бүдүр-
үлгүлүгү планын ийи катан
ажыртан.

Коллективте мурунчаларың-
ның салы хой. Геннадий Мар-

ченкога удурткан ыш белет-
кээр бригаданың көргүзүлгелери
эки, олар 1975 чылдың пла-
ның даалганын 100,2 хуу күс-
үскөн. 1974 чылдың оонал-
лазы күсүскөн кыргыска. Ча-
зымчылардан А. Насып-
ов бригадала бедик бүдү-
рүкчүлүгү ажилдап турар.
Бистид корр.

АЛДЫЧУС ӨГ-БҮЛЕГЕ

«Тыва көдө тудуг» трес-
тин республиканың көдө че-
рлеринге явзы-бүрү объектилерин
тудур улуг организация. Бо
трестин тус-тус райондары
механизацияланган колонна-
лары чалгыс лай хевириниң
чуртталга бажынарын, кан-
дыг-даа чүзүп малга улаң, би-
че хемчээлдеп калжаларың,
механизацияланган шал-
ны, школарын, культу-
рулар албан черлери дээң
оон-даа эвес объектилерин ха-
йу-биле тудуп турар.

Тоску беш чылдың ший-
тирлериң чынында алдыңап бе-
диктен социализмге хулааларың
тресте хамарышкан
тудуг организациязыңың
канчаар күсүскен база улуг
окалдарың 56 чыл оон кан-
дыг күш-ажылы белектерлериң
демдеген эртеринген чууга-
лап бөрүн уч трестин эрге-
лектиңи эш П. Ф. Кандаров-
ган бистид корреспондентниң
дизген. Оон дыңытканы бол-
за:

— Республиканың өскө ту-
дугжылары-биле бир дөмөй би-
стин трестин ажилчылары
беш чылдың үшкү чылдың
бедиктең хулааларың эки
күсүскен турарлар. Ону бады-
калары-биле дараалында чамык
чижектерин болгаш чууга-
лап

Хой болгаш инек мадга ка-
жаалар тудурунның планы
күсүстүңгөн. 480 олуттуг
ийи школары, 3 уруглар сад-
тары, 2 культура бажынын
болгаш оон-даа өскө объекти-
лерин хуусаа бетиңде дүжаа-
ган бис.

Бол-ла чуул чуртталга ба-
жынарын ажилгалга киире-
риниң планының чедикчелиг
боттанып турарында. Бо тала-
зы-биле ол айларың планын
108,8 хуу күсүскен, нийти-
метр чуртталга шөлүг ачы-
галга киирдисин. Ону тодар-
гайлаарга мындыг көдө че-
ре чурттап турар 600 өг-бул
чыл эгезинден бээр чаш бажы-
нарже көжүп кирген.

С. МОНГАЛ.

Е. Краснобаевага удурткан
шеверлекчилер бригадаларыңа № 45
тудуг эргелесинде мурунчаларың
ажылдыг бригадаларың бис-
рээң. Бригаданың коллектив
эртен үшкү кварталда бүдү-
рүлгө планын 134 хуу күсүс-
көн. Ыңчангаш ажил чурткан
ажылдарың шынарын комис-
сак эки деп хулаап алган. Бо
хүннерде бригада 80 аал ийи
чурттаар бажының шевел-
ел ажилдары кылып турар.
Уч бажының Чаа, 1974 чыл-
дың бүдүзүндө ажилдаа
кирер сорулга шевелекчи-
лерин мурунда салдырган.
Экижилер, коммунист күш-
ажылың шалыңчылары А.К.
Хомушук, Г. Умарова (ЧУ-
РУКТА) оларын кызымаккай
ажыл-ажын бригадир ооналап
демдеген турар.
С. ФЕОКТИСТОВТУҢ ФОТОЗУ.

СОВЕТ-ЮГОСЛАВ ЧУГААЛАЖЫШКЫННАР

Ноябрь 12-де Киевте СЭКП
ТК-ның Чингине секретары
Л. И. Брежнев биле ЮСФР-
ниң Президентин, Югосла-
вияның Коммунист эвилели-
ниң Даргазы Иосип Броз Ти-
тоңуң аразында чугаалажыш-
кынар эгелээң.

Чылыг, найыралдыг байдал-
га эртип турар чугаалажыш-
кынар үзүндө совет-югослав
харылзааларын улам хөгжү-
дүп, хамнадырыңаң айт-
тырларын, а ол мышкаш бот-
боттарыңа сонуургалдыг де-
лек айттырыңарыңа көрүп ту-
рар.

Чугаалажышкындарыңа кир-
жил туралар: — СЭКП ТК-
ның Политбюро кеежигүн,
СССР-ниң дашкыңың керектер
министри А. А. Громыко,
СЭКП ТК-ның Политбюро ке-
жигүнү, Украинаның Компар-
тиязының ТК-ның бирги се-

кретары В. В. Шербицкий,
СЭКП ТК-ның секретары К. Ф.
Катушев, СЭКП ТК-ның кежи-
гүнү, СЭКП ТК-ның Чингине
секретарының дузалакчысы
К. В. Русаков, СЭКП ТК-ның
кежигүнү, СССР-ниң ЮСФР-
де элчини В. И. Степанов;

югослав таладан — ЮКЭ-
ниң Президиумунуң Күүсөкчи
бюрозуңуң секретары С. До-
ланич, Эвилелиң күсөкчи ве-
чазының даргазынын оралак-
чысы, ЮСФР-ниң дашкыңың
керектер талазы-биле эвилел-
дин секретары М. Минич, Сер-
бияның КЭ-ның ТК-ның да-
ргазы Т. Влашкич, ЮСФР-
ниң ССР-де элчини М. Пешич.

КНЕВ. (СЭТА). Украинаның
найыскалында Миеге алдын-
дың пармында Совет Армия-
ның Ада-чурттуң Улаң дайы-
нының чылдарында эрес-маа-
дырды-биле өлгөн дайыныч-

ларыңа алдар кылдыр гранит
тураскаалды тургускан. Но-
ябрь 13-те ЮСФР-ниң Прези-
дентин, Югославияның Ком-
мунист эвилелиниң Даргазы
Иосип Броз Тито ааа бар-
гаш, Билдирмес солдаттың
көөрүңгө веюк салган.

Алдарың монге одунун ча-
ныга хүндүлөп таптырып
чыскаап тургускан, ЮСФР-
ниң ССР-ниң болгаш УССР-
ниң күрүңе гимниерин күт-
сеткен.

Эш Иосип Броз Тито база-
ла ол Миеге алдар пармын-
да Совет Эвилелиниң Маа-
дыры, Югославияның Улаңу-
Маадыры, үжүр чүдүлгүн ге-
нерал-майору А. Н. Витруктуң
хөөрүңгө чекерек салган.

Венкуто болгаш чекерек са-
лырыңаң бузаладыга барган-
нар.

Югослав таладан — ЮКЭ-
ниң Президиумунуң Күүсөкчи

бюрозуңуң секретары С. До-
ланич, Эвилелиң күсөкчи ве-
чазының Даргазынын оралак-
чысы, ЮСФР-ниң дашкыңың
керектер талазы-биле эвилел-
дин секретары М. Минич, Сер-
бияның КЭ-ның ТК-ның да-
ргазы Т. Влашкич, ЮСФР-
ниң ССР-де элчини М. Пешич;

совет таладан — СЭКП ТК-
ның Политбюро кеежигүн,
Украинаның Компартиязының
ТК-ның бирги секретары В. В.
Шербицкий, СЭКП ТК-ның
секретары К. Ф. Катушев,
СЭКП ТК-ның кежигүнери—
Украин ССР-ниң Дээди Совед-
линиң Президиумунуң Дарга-
зы И. С. Грушевич, УССР-
ниң Министрлер Чөвүлелиниң
Даргазы А. П. Лышко, СЭКП
ТК-ның Чингине секретарының
дузалакчысы К. В. Русаков,
СССР-ниң ЮСФР-де элчини
В. И. Степанов.

НАЙЫРАЛДЫГ БАЙДАЛГА

СЭКП ТК-ның Чингине се-
кретары Л. И. Брежнев ноябрь
12-де Маршиң ордузунга
ЮСФР-ниң Президентин,
Югославияның Коммунист
эвилелиниң Даргазы Иосип
Броз Титоңуң болгаш оң ка-
дайыны алдары дээң дүште-
п шайлаага тургускан.

Дүштеки шайлаага эштер

Л. И. Брежнев болгаш Иосип
Броз Тито-биле кады оларын
үдөп чоруур албан кижилери,
Украин ССР-ниң партия бол-
гаш күрүңе ажилдакчылары
барганнар.

Дүштеки шайлаага үзүндө
эштер Л. И. Брежнев биле Иос-
ип Броз Тито олар чүе чу-
таалааннар.

Делегейниң хой-натизинде
улам калбак болгаш явзы-бү-
рү кезектерин бистид бөмбү-
рэвсиске иделгендиг тайбыңы
хандыр дээң шимчээшкениде
киржиң база боттарының кү-
женишчилерин каттыштырып
турар. Ону Тайбынга ышак-
шыдыг күштеринг чоокта чаа
Москвага болуп эртен Бүтү-
делей конгресс улам тодар-
гай көрүскөн.

Делегейге ол
караба-биле үлөткөп. Кон-
гресс киржикчилериниң чууга-
лары, оң кыйгырылары тай-
бың талалаларының, бүгү
диптерге уластырың азе-
кежи болгаш аймыл чок чоруу
дээң демиселчилерин хүрээ-
лениң көвүдүлгү дээрин да-
лаа-даа чок.

Каа-даа каттышпаан күрү-
нелер шимчээшкениңе соци-
ализмге Югославияны ойнап
турар чуугаа ролон чуугаала-
даа тургулаш мен. Ол шим-
чээшкениң Алжир кон-
ференциязының үзүндө иле-
гелеткенге антиимпери-
алист уламышкыны, оң
киржикчилериниң импери-
алист албада болгаш базымча-
га удур демиселчилерге тодар-
гай чүткүлүң—ол бүгү
бистин талазыстан долу-бу-
ле билли болгаш дегип турар.

Депшиңсел, антиимпери-
алист бүгү күштерин каттыш-
тырың—үеңиң иделгендиг бол-
тур. Политиктиг байдалды
чайгыш чок экижидериниң
ам-даа улуг болгаш чик эвес
орун мурунуста туруп турар-
дыр эштер. Чоокку Чөөң чүте
дайынын кытыгып алап турар.
Чилде контрреволюцион-
ергилде — олар бот-боттары-
га дөмөйлөшө тургаажо—ол
бүгү болза дүшүрүлүп чору-
ту хамнадырыңа, демсегин
эртен үеде дегип, тыртарың
империалист реакцияң ийи-
виз-бүр оралдажышкыны
болуп турар.

Явзы-бүрү социал система-
ларга хамарышкан бүгү чур-
тар-биле тайбың болгаш дең-
гээлг харылзааларың тургу-
зары дээң тургушпаан, со-
циализмге күрүшүрениң, ком-
мунист шимчээшкениң, на-
ционал-социализмге шимчээ-
лениң чалгыс элви бүгү та-
лаалыг бажылаарың, импери-
алист чингээшкениң импери-
алист ойтур шапчылыгың
бээр эргексөк чуугаа деп са-
нап, хостага болгаш социал
депшиңселге уластырың чүт-
күлүн бажы-биле дегип ту-
рар бис.

Бистид кады ажилдажыл-
гавың улаңу-дузаның делегей
харылзааларың бүгү прак-
тиказы баштап турар. Аки-
дунмалыкы бүгү социализмге
күрүңелерин эл-сеткил катты-

жышкынының илередия кыл-
дыр израиль эжелекчилерин
империалист холгаалааш-
кындан боттарының дүрүм
бузгаар болгаш чарып болбас
эргелери дээң туржуп турар
Чоокку Чөөң чүте араб улус-
тарга дээңгип дегиккен көрү-
зүп турары оң көсүк чижээ
болур. Бистер моон-даа соң-
гаар боттарыстың интерна-
циональ хулааланысты бажы-
мы-биле сагыр бис.

Социалист күрүңелерин
сырды калы ажилдажылгазы
Европаның керектеринге улам
өзүп орап ролуа ойнап турар.
Маана бистид бирги чертең
сорулгамыс болза, нийти Евро-
па чөөлүс хураалын ийги
чазаның узамдыктыгыга чок-
ка доозары, оң түнел үе-ча-
дазын эи-не беле дегилде
чедикшиңиң эртерин бот-
тур. Дайынын бодуруңа
улашпаан практиктиг бажына-
га, Европаны улустар ара-
зынга улаң-сарымдыг, дең
эргениң, тайбын ажил-ишчи
кады ажилдажылганың харыл-
заалары бажы-биле хөгжөөң
ил болууларыңа ол эки ма-
гадылаап тургузар.

Калбак билер чорукту-
кун Силер-биле, өскө-даа
югослав эштер-биле, аравыста
туртуштуганын бедик-биле
үлөтүп турар бис, эш Тито. Совет
Эвилелиниң Коммунист
партиязы-биле Югославияның
Коммунист эвилелиниң, Совет
Эвилели биле Югославия-
ның кады ажилдажылганың
хамнаашкыны бистин нийти
эрге-ажыктарымыска моон-даа
соңгаар иделгендиге бараан
болуп дээринге даалагалаашып
турар бис. (Ургучуалдыг адыш
часкаашкыны).

Эргип эштер болгаш өнүкү-
тер!

— Совет-югослав найыралдыг
болгаш кады ажилдажылга-
ны улам ийдиң хөгжүдүлгө,
Совет Эвилелиниң Коммунист
партиязының болгаш Юго-
славияның Коммунист эви-
лелиниң амы-дууналышкы хам-
наашкыны бистид дөмөй-беле
башылаар дээң! (Ургучуалдыг
адыш часкаашкыны).

— Бистин хүндүлүг аалчы-
ларымыс—эш Иосип Броз Ти-
тоңуң, эш Покиан. Брозтуң
кадыкшылы дээң, бистин бүгү
югослав өнүккүтерине дээң!
(Ургучуалдыг адыш час-
каашкыны).

— Тайбының болгаш ком-
мунистид иделерин дээң
демиселге бистид кады че-
дикшиңиңиңиң дээң—даш-
ка көдүрүн сааладырын күзөй-
лөр мен. (Ургучуалдыг адыш
часкаашкыны).

Эш И. БРОЗ ТИТОҢУҢ чугаазы

Эргип эш Брежнев!

Эштер!

Эргип өнүккүтер!

Силерге, Силерниң эштери-
герге болгаш Кнезтиң хама-
тыларыңа бо улаада бисти
база чүрөкчиг хамнашпаан
уткуп, чылы-биле хүлээп ал-
ганыңар дээң, каадымыңың,
мээң-биле кады мында чедип
келген эштериниң болгаш бо-
домуң өмүңдөмдөң эң-не шы-
нч өзү-биле өөрүп чегиртип тур
мен. Ылаңгыя Югославияны
улаууңуң, бистин чуртувустуң
болгаш мээң бодумуң дуга-
лында чуугаалап найыралчы
сөстөрүң дээң ооназы-биле
өөрүп чегиртиң.

Совет Эвилелиңге база ка-
тап келгириниң дугайында ча-
лаалың оона сеткип хамны-
кың-биле хүлээп алган мен.

Коммунист партияңың удур-
тулгазы-биле ССР-ниң ажил-
чы чоннарың бодунуң чур-
тун хөгжүдүрениң чедип ал-
турар аажок улут чедикшиңи-
нери баста кезээде хөтөк

өөртүп келген. Силерниң че-
дикшиңиңиңиңиң бис улут
соңуургал-биле хайбаран, ол
орукка чаа-чаа, улам улут
чедикшиңиңиңиң болууларың
күзөп турар бис. (Адыш час-
каашкыны).

Бо улаада Украин ССР-ниң
найыскалы Кнесте бистид
турарымыс, Совет Эвилелиң
өскө-даа акы-дуума улустары-
биле кады Силерниң туртуу-
дарда коммунизми кызымаккай
тургузуп турар Советтик Укра-
инадың ажилчы чоннарың
чедикшиңиңиңиң биле чок та-
ныжар аралыг бооп турары-
мыс база мен өөрүп тур.
(Ургучуалдыг адыш час-
каашкыны).

Бис бодуустан чуртувуста
база калбак социализмге тур-
гузушкуну уламчылап турар
бис Амгы үеде Коммуни-
ст эвилелиң тоску сызы-
ныңа белеткек-биле болгаш

(Төңүзү 2-ги арында).

Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ ИНДИЯЖЕ АЯН- ЧОРУУНГА ХАМААРЫШТЫР

Мурунда чедип алган дугурушкунуңуң бузгаар СЭКП
ТК-ның Чингине секретары, ССР-ниң Дээди Совединиң
Президиумунуң кежигүнү Л. И. Брежнев бо чылдың ноябрь
26-дан 30-ге чедир Индията албаның найыралдыг аян-
чорун кылып барган.

ЭШ А. Н. КОСЫГИНИҢ БЕЛОРУССИЯДА ЧОРУП ТУРАРЫ

МИНСК. (СЭТА). Белору-
ссияда чедө берген СЭКП ТК-
ның Политбюро кежигүнү,
СССР-ниң Министрлер Чөвү-
лелиниң Даргазы эш А. Н. Ко-
сыгин ноябрь 12-де респу-
бликаның Улус ажил-агым че-
дикшиңиңиңиң делегейге, Ми-
нскинде чаа чуртталга де-

висээрине барган болгаш Жо-
дино хоорай

НАЙЫРАЛДЫГ БАЙДАЛГА

чаа конституцияны күзөп алыры-биле холбаштыр политикти илдепкеллик чорук аажо калбарган. Югославиянын Коммунисттер эвелеп чурттуу иштинде-экономикалык амыралыктын үнеленип алыры-биле бот-башкарыгы улам ийкей хөгжүдөргө ажалдык аягы-нын ролон бижыгалаар болгаш шийитирген салдары хандыр дээр ооңа кууженишкени-нин салып турар.

Югославия биле Совет Эвиленин арасында кончук сый болгаш бүгү талаалык кады амыралыгы хөгжүп турарын демдегээр менээ ооңа өөрүчүгү-дүр, эш Брежнев. Кады хүлээп алган шийитирген — дээр эргей, хамаарышпас чорукту, колгаарлашпас болгаш бистин чурттарыныктын иштин хөгжүдөргө бистинде база делегелге турарынын онзагай чүдүдөргө барымаалаан көрүнү деңге хүндөп көр чорук бола бистин үр хуузалык кады амыралыктын чеднишкенин хөгжүп болур бижыг үнеленип ол дээрзин практика көргүсөн. Амгы үеде бистин чедип алган түнчелерини кончук экп. Ынчалзажок кады амыралыктын, ылаңгыя экономика талаалык кады амыралыктын, улам ийкей хөгжүдөргө ажалдыктын аягы-нын ролон бижыгалаар болгаш шийитирген салдары хандыр дээр ооңа кууженишкени-нин салып турар.

Бистин чурттарыныктын удурутук политикти күштер болур ЮКЭ биле СЭКП-нин арасында кады амыралыктын югослав-совет харылааларын бүгү талааларына онза

ужур-дузалыг дээрзиниң дугайында мээң болалым-биле Силерин чөлшээржир боор деп бүзүрүп тур мен. Чогум-на моон ужурунда бис ол кады амыралыктын онза кичээ-гейин салып, ону моон сонгаар-даа чаа хевирлер болгаш утка-биле калбарырга база байлакшыларынга белеп бис.

Бистин иштин эңс сорулга-выс — чурт бүзүрүңү онза чүдүдөргө таарыштыр Маркстың, Энгельстың, Лени-нин өөрдөпчү чөгөдөкчү бую-биле амыралыктын аягы-нын ролон бижыгалаар болгаш шийитирген салдары хандыр дээр ооңа кууженишкени-нин салып турар.

Хүндүрүп эш Брежнев! Бо ужуражылга, мурунда болуулаан ужуражылгалар ышкыш, делегей байдалынын чүгүлө алырыгыларын талаалык бисе сапал-оңал солкур арга-ны бисе база берип турар. А делегей байдалында, бок чаа-нын, шыгыны хуурадал болдуруп турар хой-хой чыла-даганын бар болгай.

Делегей байдалын таарыш-тарынын херээңге сеткил өөртүр толаргай түнчелер бар болза-даа, делегей бүрүнү-

биле тайбынча болгаш. Бүгү иштинин айыл чок чорунуңа буюрсаң бизим-биле ам-даа шимчөөсү. Делегей харылаа-ларын нарындайлар турар чиле алырыгылар болгаш оон-биле холбашкан айыл ам-даа бар. Хой-хой чурттар бол-гаш улустар империализмг мыймыкына, хосталгым, ха-маарышпас чорук болгаш деп-шигел дээр оларын демселе каржы халлаашкынарга та-арыштыр турар. Вьетнамда сайгонга буюрчул Париж ду-туржуугаларын үзүк-соксаал чокка чурт, ол чурттуу камы-далыг чонунга эң эрежоктугунга тайбынча доктарлар аргам бербеп турар. Кам-божада тайбынча база чок, чү-ге дээрге генерал Лои Нолдуң саттымыкы, өскерикчи бую-чурмун хкмер улуска дашты-кыдан күч-биле дөгөп турар. Африкада Анголаның, Мозам-биканың болгаш Гвинея-Бисау-нун чонунга удуз Португалия калыг-дошкун колониализмг дайымын чорудуп, муруну Африкада расистик бую-чурмун бодунуң бужар-бак апартеид-ниң политика-биле делегей-нин бүгү хой-ниинизинге он-он чылдар дүргүдө чөгөзөп турар.

Советтү чылаарда Латин-Америка динти калбаа-биле хоме алган хосталганын бол-гаш хамаарышпас чорукту бижыгалаарын буюушкун-нары империализмг база ре-аксымг күштерин талаалы-

дан халалтыг удуурамыш-кына таварыштыр турар. Чи-лиде фашисттик хунта хообул дүзүрүп чазакты боо-чепсек күжү-биле дүжүрүп, прези-дент Альендеден өлүргөш, ол чурттуң демократтыг болгаш депшигелги күштерин кам-хайра чокка шаажылап тур-ар.

Чоокку Чоон чүкте араб чурттарга болгаш улустарга хамаарыштыр Израильдиң даштыкыдан арбын дуалам-чыга даянаш чорудуп турар үзүк-соксаал чок дайныраак болгаш эжелекчи политика-ны түнчелс болур өлүрүп-күрүп чорукту херчилери боор турар-дыр бис. Ол улус-тарын хой-хой өлүрткөн ки-жнери болгаш материалдыг каражалары-биле чегелештир, делегей оң соондагы түнче-лин көрүп чедери берге, улам калбак хемчээлдиг дайын ү-күлженишкенин аягы-нын мурунунга келген бол-гай.

Ында чедип алдымган тай-бычыдылга ындг-ла бижыг эвес. Эзээн кууженишкени-нин салып турар-даа. Чоокку Чоон чүкте амыралык улау алыралыг болу артышпаан, чүдө дээрге ону болдуруп чылааганар ам-даа хууу-ткымаан хевээр. Чедип алдым-ган тайбычыдылгаа чаа, мурунукуулаан аар чоруду-лериниң болу бээриниң түр бе-леткели эвес кылдыр күзээр чүе болза, бижыг тайбыче

шиитирген эргелдени кыл-кынын үеи ам келген деп са-нап турар бис. Бо удаада орук ара доктааган аямы чок. Чоокку Чоон чүктүн чидиге-ген алырынын чөгүтү болгаш бижыг-биле база бүгү тала-лыг шийитирээр дээр бүгү чүдүдөргө кылдыр херек. КНО-нун хүлээп алган шийитирин амыралык болгаш улустар-дын хосталгалыг демселин делегейин ол районуңа шы-ныг база бижыг тайбынчы-эрге-ажыктарына дүштүр долу-у-биле дөткөп турар.

Эргин шийт! Мээң үстүндө чугалааным алырылар дээрге, амгы үеде кижиг төрөлгөсүн таварыш-тырар хой саныг чидигелген алырылар чүгүлө кези-дир, ыччангаш ук алыры-лар амгы делегей харылаа-ларын үнеленишкенин ми-нча чедир бижыг турш чок боор турарын толаргай көр-гүзүп турар. Дүшкүрүлүг чорук-ту чапыралдыр, делегейге дүжүрүп алымынчы чедип алыр политика-нын аяктын делегейин бүгү улустар биздин дээр ону боттандыра-рыче ам-даа улау куужениш-кенин салымын чугула-зып бо бүгү херечилеп турар, амгы үеде дык хой чурттар кууженишкенин олче ула-дырып-лаа турар.

Тайбы болгаш айыл чок чорук чарыбас тууду, ол ийн дээр, чүгүлө кеш саныг кууженишкенин херээ эвес, деле-гей харылааларын экижле-лүп демселин Совет Эви-ленин улау дөткөмө, дуа-ламчынын көрүзүп келгенин бе-ли-биле үнелеп турарыныктын демселекседим, эш Брежнев.

Кава-даа каттышпай турар, социализмг болгаш тайбынча аныкшылдыг өскө-даа чурттар-биле кады Югославия араб чурттары болгаш улустар-дын хосталгалыг демселин делегейин ол районуңа шы-ныг база бижыг тайбынчы-эрге-ажыктарына дүштүр долу-у-биле дөткөп турар.

Эргин шийт! Мээң үстүндө чугалааным алырылар дээрге, амгы үеде кижиг төрөлгөсүн таварыш-тырар хой саныг чидигелген алырылар чүгүлө кези-дир, ыччангаш ук алыры-лар амгы делегей харылаа-ларын үнеленишкенин ми-нча чедир бижыг турш чок боор турарын толаргай көр-гүзүп турар. Дүшкүрүлүг чорук-ту чапыралдыр, делегейге дүжүрүп алымынчы чедип алыр политика-нын аяктын делегейин бүгү улустар биздин дээр ону боттандыра-рыче ам-даа улау куужениш-кенин салымын чугула-зып бо бүгү херечилеп турар, амгы үеде дык хой чурттар кууженишкенин олче ула-дырып-лаа турар.

Тайбы болгаш айыл чок чорук чарыбас тууду, ол ийн дээр, чүгүлө кеш саныг кууженишкенин херээ эвес, деле-гей харылааларын экижле-лүп демселин Совет Эви-ленин улау дөткөмө, дуа-ламчынын көрүзүп келгенин бе-ли-биле үнелеп турарыныктын демселекседим, эш Брежнев.

Кава-даа каттышпай турар, социализмг болгаш тайбынча аныкшылдыг өскө-даа чурттар-биле кады Югославия араб чурттары болгаш улустар-дын хосталгалыг демселин делегейин ол районуңа шы-ныг база бижыг тайбынчы-эрге-ажыктарына дүштүр долу-у-биле дөткөп турар.

Эргин шийт! Мээң үстүндө чугалааным алырылар дээрге, амгы үеде кижиг төрөлгөсүн таварыш-тырар хой саныг чидигелген алырылар чүгүлө кези-дир, ыччангаш ук алыры-лар амгы делегей харылаа-ларын үнеленишкенин ми-нча чедир бижыг турш чок боор турарын толаргай көр-гүзүп турар. Дүшкүрүлүг чорук-ту чапыралдыр, делегейге дүжүрүп алымынчы чедип алыр политика-нын аяктын делегейин бүгү улустар биздин дээр ону боттандыра-рыче ам-даа улау куужениш-кенин салымын чугула-зып бо бүгү херечилеп турар, амгы үеде дык хой чурттар кууженишкенин олче ула-дырып-лаа турар.

Тайбы болгаш айыл чок чорук чарыбас тууду, ол ийн дээр, чүгүлө кеш саныг кууженишкенин херээ эвес, деле-гей харылааларын экижле-лүп демселин Совет Эви-ленин улау дөткөмө, дуа-ламчынын көрүзүп келгенин бе-ли-биле үнелеп турарыныктын демселекседим, эш Брежнев.

Кава-даа каттышпай турар, социализмг болгаш тайбынча аныкшылдыг өскө-даа чурттар-биле кады Югославия араб чурттары болгаш улустар-дын хосталгалыг демселин делегейин ол районуңа шы-ныг база бижыг тайбынчы-эрге-ажыктарына дүштүр долу-у-биле дөткөп турар.

Эргин шийт! Мээң үстүндө чугалааным алырылар дээрге, амгы үеде кижиг төрөлгөсүн таварыш-тырар хой саныг чидигелген алырылар чүгүлө кези-дир, ыччангаш ук алыры-лар амгы делегей харылаа-ларын үнеленишкенин ми-нча чедир бижыг турш чок боор турарын толаргай көр-гүзүп турар. Дүшкүрүлүг чорук-ту чапыралдыр, делегейге дүжүрүп алымынчы чедип алыр политика-нын аяктын делегейин бүгү улустар биздин дээр ону боттандыра-рыче ам-даа улау куужениш-кенин салымын чугула-зып бо бүгү херечилеп турар, амгы үеде дык хой чурттар кууженишкенин олче ула-дырып-лаа турар.

Тайбы болгаш айыл чок чорук чарыбас тууду, ол ийн дээр, чүгүлө кеш саныг кууженишкенин херээ эвес, деле-гей харылааларын экижле-лүп демселин Совет Эви-ленин улау дөткөмө, дуа-ламчынын көрүзүп келгенин бе-ли-биле үнелеп турарыныктын демселекседим, эш Брежнев.

Кава-даа каттышпай турар, социализмг болгаш тайбынча аныкшылдыг өскө-даа чурттар-биле кады Югославия араб чурттары болгаш улустар-дын хосталгалыг демселин делегейин ол районуңа шы-ныг база бижыг тайбынчы-эрге-ажыктарына дүштүр долу-у-биле дөткөп турар.

Эргин шийт! Мээң үстүндө чугалааным алырылар дээрге, амгы үеде кижиг төрөлгөсүн таварыш-тырар хой саныг чидигелген алырылар чүгүлө кези-дир, ыччангаш ук алыры-лар амгы делегей харылаа-ларын үнеленишкенин ми-нча чедир бижыг турш чок боор турарын толаргай көр-гүзүп турар. Дүшкүрүлүг чорук-ту чапыралдыр, делегейге дүжүрүп алымынчы чедип алыр политика-нын аяктын делегейин бүгү улустар биздин дээр ону боттандыра-рыче ам-даа улау куужениш-кенин салымын чугула-зып бо бүгү херечилеп турар, амгы үеде дык хой чурттар кууженишкенин олче ула-дырып-лаа турар.

Тайбы болгаш айыл чок чорук чарыбас тууду, ол ийн дээр, чүгүлө кеш саныг кууженишкенин херээ эвес, деле-гей харылааларын экижле-лүп демселин Совет Эви-ленин улау дөткөмө, дуа-ламчынын көрүзүп келгенин бе-ли-биле үнелеп турарыныктын демселекседим, эш Брежнев.

Кава-даа каттышпай турар, социализмг болгаш тайбынча аныкшылдыг өскө-даа чурттар-биле кады Югославия араб чурттары болгаш улустар-дын хосталгалыг демселин делегейин ол районуңа шы-ныг база бижыг тайбынчы-эрге-ажыктарына дүштүр долу-у-биле дөткөп турар.

Эргин шийт! Мээң үстүндө чугалааным алырылар дээрге, амгы үеде кижиг төрөлгөсүн таварыш-тырар хой саныг чидигелген алырылар чүгүлө кези-дир, ыччангаш ук алыры-лар амгы делегей харылаа-ларын үнеленишкенин ми-нча чедир бижыг турш чок боор турарын толаргай көр-гүзүп турар. Дүшкүрүлүг чорук-ту чапыралдыр, делегейге дүжүрүп алымынчы чедип алыр политика-нын аяктын делегейин бүгү улустар биздин дээр ону боттандыра-рыче ам-даа улау куужениш-кенин салымын чугула-зып бо бүгү херечилеп турар, амгы үеде дык хой чурттар кууженишкенин олче ула-дырып-лаа турар.

Тайбы болгаш айыл чок чорук чарыбас тууду, ол ийн дээр, чүгүлө кеш саныг кууженишкенин херээ эвес, деле-гей харылааларын экижле-лүп демселин Совет Эви-ленин улау дөткөмө, дуа-ламчынын көрүзүп келгенин бе-ли-биле үнелеп турарыныктын демселекседим, эш Брежнев.

Кава-даа каттышпай турар, социализмг болгаш тайбынча аныкшылдыг өскө-даа чурттар-биле кады Югославия араб чурттары болгаш улустар-дын хосталгалыг демселин делегейин ол районуңа шы-ныг база бижыг тайбынчы-эрге-ажыктарына дүштүр долу-у-биле дөткөп турар.

Эргин шийт! Мээң үстүндө чугалааным алырылар дээрге, амгы үеде кижиг төрөлгөсүн таварыш-тырар хой саныг чидигелген алырылар чүгүлө кези-дир, ыччангаш ук алыры-лар амгы делегей харылаа-ларын үнеленишкенин ми-нча чедир бижыг турш чок боор турарын толаргай көр-гүзүп турар. Дүшкүрүлүг чорук-ту чапыралдыр, делегейге дүжүрүп алымынчы чедип алыр политика-нын аяктын делегейин бүгү улустар биздин дээр ону боттандыра-рыче ам-даа улау куужениш-кенин салымын чугула-зып бо бүгү херечилеп турар, амгы үеде дык хой чурттар кууженишкенин олче ула-дырып-лаа турар.

Тайбы болгаш айыл чок чорук чарыбас тууду, ол ийн дээр, чүгүлө кеш саныг кууженишкенин херээ эвес, деле-гей харылааларын экижле-лүп демселин Совет Эви-ленин улау дөткөмө, дуа-ламчынын көрүзүп келгенин бе-ли-биле үнелеп турарыныктын демселекседим, эш Брежнев.

Кава-даа каттышпай турар, социализмг болгаш тайбынча аныкшылдыг өскө-даа чурттар-биле кады Югославия араб чурттары болгаш улустар-дын хосталгалыг демселин делегейин ол районуңа шы-ныг база бижыг тайбынчы-эрге-ажыктарына дүштүр долу-у-биле дөткөп турар.

ген айтырларын тайбынча бую-биле шийитирээр дээр силер-нин бодунарын ап чорудуп турар. кууженишкенин бистер беди-биле үнелеп турар бис, эш Брежнев. (Адым чакшаащымы).

Бо уламынча хама-арышкыны бистин чурттарыныктын аягы-нын ролон бижыгалаар болгаш шийитирген салдары хандыр дээр ооңа кууженишкени-нин салып турар.

Моон мурунда Белградка болгаш Москвага болгаш ужу-ражымынчыныкка ышкыш бистин бо чугалажымынчы-нарыны бистин улустарыныктын тайбынча болгаш социализм-ниң соңуургалдарына дүштүр бистин ийн чуртувустуң база партияларыныктын най-малык кады амыралыгы болгаш талаалык бижыгалаар херекке улау санымын болур дээрзиниң долу үзүрүдөлимин иштеринде бижыгалаар болгаш (Узүрүдөлимин адым чакшаащымы).

Силерин кадымдар, силер-нин кады амыралык турар шийитирген кады дээр най-малык Совет Эвиленин деп-шигел, бүгү талаалык хөг-жүдөргө дээр, Совет Эвиленин Коммунисттер партияныктын чеднишкенин дээр, бистин чурттарыныктын, улустарыны-тын, партияларыныктын най-малык кады амыралыктын талаалык кады амыралыктын дээр дээр дашканы кө-дүренин чөлшээр көрүр! (Диймитри адым чакшаащымы).

Дүштөк шайлаага хүндү-кедиг болгаш наймалык байдалга бооп эрткен.

(СӨТ).

Партийжи амыдырал

Коммунист буюурулге бол-гаш хой-ниин амыдылга үлгер-чижектег болурун СЭКП-нин Уставыг хүлээни-рип турар болгай. Бистин совхозта коммунисттерин 86 хуууз буюурулге ажалда, материалдыг чагай кежики боттарындын холу-биле бую-руп турар. Оларын иштинде буюурулге-даа, хой-ниин-даа

агай-политиктиг сорулгалар-нын амыдыралга боттанып турарынын дугайын багай эвес чырыдып турар. Чыгы-ниден бээр ол солуу 9 удаа үнгөн. Коммунисттер Т. Сам-буу, Х. Онгай-оол олар полит-информатор, С. Давалай, С. Куулар, Х. Тангыт-оол — лектор болгаш илдепкелчи хү-лээлени аки күүсөдип тура-

дидишкенин делегел-ринге чораш келген. Совхозта партия организа-цияныктын партийжи-органи-зацият болгаш партийжи-пол-итиктиг аягынын түнчө-линде база түр-түс коммуни-сттерин партийжи даалганын өй-шаанда күүсөдип турганы-нын ачынында тоску беш чылдын шийитирген үшкү чынында ажал-агайыг че-динишкенин багай эвес бол-ган. 1400 та черин тарааы чидирг чокка ажаап алдым-ган.

Келер чылдын дүжүдүнү магадылаа кылдыр 3097 та чайгы чер, 2018 та күсүк чер адыртыган. Четир саныг түрүн урунган.

Үстүнде айткан чамдык чеднишкенин-биле кады бистин аягыныктыг четпестер база бар. Партиянын болгаш кууженин сагыла-чурмуун үрээр чоруктар ам-даа бар. Чижээ, коммунист М. Дир-тырча кара кежиңиң дайымын өй-шаанда түлөйи келгени дээр, улау мал аччың тур-ган В. Намзын ажал шыгы-на арагаланы дээр, дирек-торун буюурулге талаалык-биле оралачыны Н. Савельев ки-жилерге донгун чоруу дээр партия талаалык-биле хемчег алыскаң.

Мал кыштагадымынчы-на белекседип улау четпестер база бар. Чеди-Наш сабырында база Чедер-Аксанда малчы-нарын бажынары болгаш мал кажаалары сетпегин-мээн. Ол ышкы Чинге-Тей-де, Баан-Колда, Чинге-Ховуда малчынарын бажынарын-нын солгалары ойбак, сууту-лары ам-даа сетпегинмээн.

Бистин аягыныктыг чет-пестер бар-даа болза, олар-нын чалайдып шыдаар арга бар. Партиянын XIV съез-динин шийитирген амы-даларга чеднишкенин бот-таандырамын совхозтун ажал-ишчилерин коммуни-стер моон сонгаар башкарып шы-даар.

А. ДОРЖУ,
«Совет Тыва»
совхозта партия секретары.

ДЕПУТАТТАР ЧОН-БИЛЕ

КАЯА-ДАА МУРНУКУ ОДУРУГДА

ажылынга үлгер-чижээн көр-гүзүп турарлар бар. Чижээ, тракторист А. Давала, К. Делер, Д. Даржай-оол олар хунуун улау-нормазын үр-гүлүк 120-150 хуу чедип күүсөдип турарлар. Олар оон-биле кады агитатор хү-лээленин база аки күүсөдип турарлар.

Малчы коммунисттер эш-тер К. Очур, Х. Ооржак, А. Ондар, Б. Бирлей, М. Муңзү-кун олар доктаамал аки ажалдык. Ук эштер малдын баш санын мендир, күш-шала-лын шыраак тургузуп, мал ажалынын продукциянын бую-дурини көүдөдиринге төлө-тиг үлүүн кирип турар. Оон аягында үстүнде ады үнгөн коммунисттер депутат, улусчу контролер, агитатор хүлээлени күүсөдип турарлар.

Коммунист эш Б. Койгун-май көсүк агитацияны дээр-тиг болдурунча онза илде-кейли. Ол чүгө күсүк дү-жүт ажааладынын үзүндө совхозтун Чинге-Дар брига-даа 12, Чеди-Пашка — 18 агитхууду бек илдейли, көрүштүг кылдыр үндүргү-лээн. Партиянын органы «Коммунист» хана солдуу (ре-дактору эш К. Ондар) ажал-

рын демдеглээр херек.

Партийжи даалга-биле хой-ниини организацияларында илдепкеллик ажалдап турар коммунисттер база бар. Олар-нын чижээне совхозта проф-эвиленин ажалыктын комите-динин даргазы эш Н. Ондур-ну, херээженер чөүлөтенин даргазы эш У. Тангыт-оолду кирип болур. Олар бот-ты-ныгып уран чүтү болзек-теини башкаар, агитквари-раларын ажалдаар, хой-нииниң корум-чурмуун шыгынырадыр, социалист чарышты улам-на массалык болдулар хемчеглери боттан-дырып турарлар.

Күсүк дүжүт ажааладынын үзүндө социалист чарыш-тын түнчелни 20 удаа үндү-рүп, аяаа 227 ажал-ишчи-лерин шанап-малкыткан. Олар-нын аягында коммунисттер эштер К. Койгунмай, А. Сен-дажы, Б. Кара-кис, К. Дел-гер чурттуң маалыр болгаш хоочун хорайларыче баар турчын пүтөкчаларын алган. Мурнакчы малчы Н. Мар-тын-оол акы-дунма Моол Арат Республикага аскүр-сипаап чораш, комсомолу тракторист О. Өлчей-оол Мос-ква Улус ажал-агай че-

Хайракан кедээ Советтин амгы тостарында 25 депутат бар. Олар боттарынын күрү-не эрге-хүлээленин «СЭР»-де ажалчы чоннар депутаттары-нын Советтеринин депутатта-рынын эрге-хүлээленин дугайында» СЭР Хойдузун удурунда болдуруп күүсө-дип турар.

«Советтерин күрүне эрге-чагыралын боттандырып чо-рудары Советтин бүгү ажал-чорудулазынга депутат бую-зунун илдепкеллик киржиле-гине үндөзөдип...» деп, ол Хойдузда айткан болгай.

Ынчангаш ында магадылаан бүгү-ле чүдүдөргө депутат бую-руп боттандырып чорудар хүлээлелгид дээрзин депутаттар аки билер.

Чаа Хойдузун кедээ Со-веттин сессияларында болгаш депутаттар хунуңге танышкан. Депутаттар буюуну тургу-скаң. Оларын ажал-чорудула-зынга холбашкан литерату-раларын, материалдарын ында дөткөп. Советтин депутат-тары күүсөдип депутаттар чон-биле харылааны бижыг-лаар көд күсү. Олар ажал-агайын ады-бүрү үчүктөк-тарында ажалдашпаан, де-путат хүлээлелгине үлгер-чижээ көргүзүп турар. Ал-дын-Кис Монгуш, Овер Сат, Тимофей Пичен-оол, Лима Дамба-Даржаа, Лидия Нов-икова, Ольга Сат, Виктор Мо-нгуш оларды болгаш өскө-даа депутаттары муунакчылар-нын одуруунга санап турар.

Кедээ Советтин хой де-путаттары Хойдузун негеле-дерин удурунда болдуруп, боттарынын хүлээлелгид чеднишкенин күүсөдип ту-рар. Аяаа каш чижектен ай-тып болур.

Суурда амнелге пүктүзү-нү эргелекчи Лима Едо-рова Дамба-Даржаа кедээ Советтин депутаттыга каш удаа сонугууп келген. Ол хой-хыжилерге, ылаңгыя ок-дурга бүгү сонугучуларга ха-маарышкан чүгүлө алыры-ларын сайгарып көөрүн көд чүгү кылдыр көргөн. Чамдык кижилерин тургускаң хууза алытырларын база өөл эр-теп турар. Ол бодунун окру-туңа ажалды эгелээрде сон-гучуларын бажынарын

кэзип, оларын амыдырал-чуртталганын сонугураан, хууза алытырлар тургузуп келгенин хүлээп ап турар. Сессияларын күүсөм хуура-ларын шийитирген чорук-чукуларга таныштырып, оон күүсөдип боттандырамын сонугучуларын база кириш-тирип келген.

«Советтерин күрүне эрге-чагыралын боттандырып чо-рудары Советтин бүгү ажал-чорудулазынга депутат бую-зунун илдепкеллик киржиле-гине үндөзөдип...» деп, ол Хойдузда айткан болгай.

Ынчангаш ында магадылаан бүгү-ле чүдүдөргө депутат бую-руп боттандырып чорудар хүлээлелгид дээрзин депутаттар аки билер.

Чаа Хойдузун кедээ Со-веттин сессияларында болгаш депутаттар хунуңге танышкан. Депутаттар буюуну тургу-скаң. Оларын ажал-чорудула-зынга холбашкан литерату-раларын, материалдарын ында дөткөп. Советтин депутат-тары күүсөдип депутаттар чон-биле харылааны бижыг-лаар көд күсү. Олар ажал-агайын ады-бүрү үчүктөк-тарында ажалдашпаан, де-путат хүлээлелгине үлгер-чижээ көргүзүп турар. Ал-дын-Кис Монгуш, Овер Сат, Тимофей Пичен-оол, Лима Дамба-Даржаа, Лидия Нов-икова, Ольга Сат, Виктор Мо-нгуш оларды болгаш өскө-даа депутаттары муунакчылар-нын одуруунга санап турар.

Кедээ Советтин хой де-путаттары Хойдузун негеле-дерин удурунда болдуруп, боттарынын хүлээлелгид чеднишкенин күүсөдип ту-рар. Аяаа каш чижектен ай-тып болур.

Суурда амнелге пүктүзү-нү эргелекчи Лима Едо-рова Дамба-Даржаа кедээ Советтин депутаттыга каш удаа сонугууп келген. Ол хой-хыжилерге, ылаңгыя ок-дурга бүгү сонугучуларга ха-маарышкан чүгүлө алыры-ларын сайгарып көөрүн көд чүгү кылдыр көргөн. Чамдык кижилерин тургускаң хууза алытырларын база өөл эр-теп турар. Ол бодунун окру-туңа ажалды эгелээрде сон-гучуларын бажынарын

лун болгаш хой кижиг кижик-чилег эрткен.

Совхозтун кол зоотехниги Виктор Бойдуевич Монгуш кедээ Советтин хойдузун болгаш хой-ниинин корум-ч

ШЫНГА ЧАГААЛААР

АРТКАН ҮЕНИ ЧӨП АЖЫГЛААР

Чад 1974 чылдын парлагта чагылдылган бастын Барын-Хемчик районда организасти чоруп турар. Өг-бүлө бүртүгү чагылдылгалы болдулар. Илангы номчу-чулар күзүнүн солуннар, журналдарын хуусаанында чагылып алынар дээш «Союзпечать», харылаа ажилдакчылары болган парлагтын хой-ниги таралы-чылары бир деминг ажилдап келгенер. Ол бүгүнүн түнелинде октябрь 20-ге чедер барын-хемчикчилер 15400 ажыг солнар, журналдарын чагылып алган азы мун номчукуга олааштыр 538,4 экзе-млар болуп турар.

Парлагта чагылдыгынын талазы-биле Ак-Довурак хоорайнын болган Кызыл-Мажалык суурин улуттук-бүдүрүлгө, албан организасти чоруп турар чыл бүдүрү аки түн-недерлиг болуп келген. Амгы үеде хоорайын болган суурин номчукучуларын парлагта чагылдыгына киржилген база дыка эки. Илангы Кызыл-Мажалыкта № 741 көчүрүмү механнастаттынган колоннада парлагтын хой-ниги таралы-чылары Л. Артемова ол организастинын бүгү-ле чактактарында ажилчыларын чагылдыгалы болурун чедип ап шылаан. Районунун мал эмгектегинин коллективинде хой-ниги таралы-чылары А. Барабанова, киж эмигелеринде А. Юшина олар эки ажилдагылар. Ол организастиларда киж бургуз 3-5 чедир чагылдыгалы.

Ак-Довурак хоорайнын харылаа кон-то-назында «Союзпечать» инструктору Мария Гуркина ол харылаагалыг хуузагалы ий чыл күүседип, хоорайга парлагтын хой-ниги таралы-чыларын дамчыттыр түдүрү ажилдап келген. Республиканын аныяк улуттукчурун тою ол хоорайнын чурттак-чылары бо хүнерде он мун экзе-млар солнар, журналдарын номчуп турар. Хоорайын партия, комсомол организастины болган парлагтын хой-ниги таралы-чыларын чаг чылтын 12 мун экзе-млар солнар, журналдарын ажилчы чонга чагыттыр сорулгаан салтаннар. Амгы үеде он чадтыг кезиндег хойун номчукучулар чагылып апыан.

СЭКП райком парлагта чагылдыгынын кампанияны агаалар хурунча-ла бо ажилче улут кичээгени салып, чадмк организасти чоруптурлар ап чоруткан. Чокта чад СЭКП райкомунда чедерде партия аге организастиларын секретарьларын чылдырган хуралга районда

парлагта чагылдыгынын чоруп турарын-дан допчу информацияны кылган. Өг-бүлө бүртүгү чагылдыгалы болдуларын чугаала-шкан.

Парлагта чагылдыгынын талазы-биле чадмк чедиринин бар-даа болза, бо чугула кампания чадмк чедерде чедир организастинын турар. Чижээ, районда Хемчик советок октябрь 10-га чедир чангыс-даа экзе-млар чагылдыга кыл-баан турган. Бо хүнерде советоктун үш салбыры нитииз-биле 500 экзе-млар солнар, журналдарын чагытканнар. Ол дээрге эркен чылды бо үеинде турган-ныга мун экзе-млар чедип турар.

Районда «Барлык», «Шекпээр», «Дон-Терезин» советоктарда парлагта чагылды-гынын талазы-биле байдал үстүнде ажил-агыян база-ла дээрденеи турар. «Бар-лык» советоктун Бижитинг-Хал салбыры ок-тябрьнын ортан үеинде чедир солун, сет-күлдү чагытканы дыка эвеш болган.

«Шекпээр» советоктун Аянтыг салбыры төп солуннар болган журналдары 306 экзе-мларын чагыткан. Он итинде «Правда», «Комсомольская правда» солун-нар 2,1 экзе-млар болган. «Барлык» советок «Правданы» чүгүл 2 экзе-мларын ча-гылып алган болза, «Дон-Терезин» совет-окта чангыс-даа чок болган.

Чүгүл төп солуннарны эвеш, партияж журналдарын чагылып ап турары база багай. Партия өөрелдегизин систематиза-цияла өөренип турарларга «Политическое ра-мообразование» журнал дыка түзүлүм. Ил-дыг түрүжө бо журналды район төвүнүн чурттакчылары 20, ак-довуракчылар 21, «Шекпээр» советок 21 экзе-мларын чагыт-кан. Районунун он эске чедеринде ном-чукчуларын ол журналды чагылып ал-байн турары чедес.

Төп солундарын болган журналдарын чагылып алырын хуусааны ноябрь 25-те доостур. Ичанган чедерде партия, комсомол, профсоюз организастилары киж бургуз күзүнүн солуннар, журналда-рын чагылып алган турар дээш харылаа ажилдакчыларын, парлагтын хой-ниги таралы-чыларын дамчыттыр арткан үени чед ажилдап, күженишкенин ажилдаа-рымыс негетинин турар.

З. ЛАПАРДИНА,

«Союзпечать» агентилелинин район сал-бырынын начальниги.

ХҮЛЭЭНГЕНДЕ КҮҮСЕДИР

ХООЧУН ДАРГАН

Тууу-биле туткан, улуг ак бажынын эки акында аралда кески, масканын дааны димит-тиг-ле. Сагаан даган ха-рунтун хуугейнип турар өвүндө сыдырама ча-быш оттан кызыл демини кыска-биле эзип и-келгеш, улуг дөмү кызын-га салга, экин имей каап, демини масна-биле согатгылаага, он дуза-лакчызы Куулар Эрес-оол-дун меге халааында де-мичин аны-бүрү үнү чагылаанып унд.

Хоочун даган кызыдып каан демини эйи тууду турда сагыш-ла. Бир-ле эттин дүрү-хавири уда-вас кестүп келир. Дөмү кызында булуп турар эт, хойуну бригадалааныч ча-гай, эт дагазы болду. Даганнаа Сагаан, Зосе-рол Куулар айт ага-ларын он беш минутта со-гар.

Олар чагыларны удаа-араа хүлээп ап туралар. Автомашинанын дөштү бер-ген радиаторун чед-биле чода туруп, коргудунап дунчаалаан, тоактоочу со-лянка дамчыо халай-агыжын тууду турган ажаансырганчыг-ла турар-лар...

Сагаан Ламажыковичин ажилдап турарын көрүп турарга, синедаа шок эгистери сагышканар. Ол бо чаагы үлгө анык-тарны өөрөдип келген. Даганнын холундан ар-тык келчир, эт-сеп хүн-нүн-не булуп, ажил-ишке бараалгаша. Улгөно бүт-сүн Сагаан Ламажыкович!

Н. ЗНЕР-ООЛ.

Киж болуру чажындан, айт болуру күлүнүндан деп үлгөргө чугаа ханы уткалыг. А. И. Санцынын хары чаа-ла үжөн чеген, ол бүткөндөн тура мал ажилында мыак чо-раан. Баштайгы чылдары «Торгалыг» советоктун хоочун малчыны, Кара-Тал брига-даларын мурнакчы хойжуу Лаба Доржуну колааныга дуулаачылар ажилдаан, он байлак үлгөргө шигээ-лип алганы анык малчыга ажилыг болган.

Алдын-Херел Донгачович чонуга хүтүткелдиг, хой-нигитиг. Ол ам Торгалыг кө-дө Советтин депутаты, чон-нун айбычымы хүлээгезин база ак сеткилдиг күүселип турар.

Алдыннын казып тывар, ажилды кылып бүдүрөп д-жир таварылаа эвеш. Он чиж-еан анык хойжу А. И. Санцынын ажил-ижиинен коргүрер болдым. Малын өлөри он чад толун менди алырынган, а протектулү-нүн бедирин — ээинин эки ажаала-хайгааралыган ха-маажыры билгитир. Тоску беш чылдын үш чылдарында төрөөн советоктунга ол бүдүп үш кодан хойун өстүрүп, кү-рүгө хой дүктү бүдүрүп берген.

Алдын-Херел Донгачович 1971 чылда 315 хураганын доруктурган, хойна-на 2630 грамм дүктү кыргып алган, а экин чылды он коргүтү: 327 хураган, 2800 грамм дүк болган. Шинтирлэг үшкү чылда ол малчын 331 хура-ганын менди доруктурган, хой бүдүрүнгөн 2814 грамм дүктү кыргалган.

Малчынын ол бүгү чедирининин чажыны чү-дө? Чамктын мурунда ак сеткилдиг күш-ажылда дээр-

зич чугаалаа херек. Хоюнун чайгы семирткелден чыл бү-рү хынамчалыг чорудуп, кү-рү болган кышкы оларны чед ажиллап, илангыг ука-салжылыга ажилчыне кол кичээгенин салып турар. Он малчаан кодан хой ам шүп-тү И-И класстын чинге-на-рын дүктү хайнактар, бирээ-зинин-не ортумак дүктү ден-азин 45-50 кг ажып турар.

Кандыг-даа ажилдын чедиринин алаа хынамчалыг белеткелден чүгүл хамаар-жыры билгитир. Кыттаанда кажааларын болган чурта-лар бажынынын сентелгезин кылып алган. Шинтирлэг үшкү чылда, ам он кыптаан-да 17 тонна ситен. 29 тонна эдек белен. Чам хураган өс-түрүр клеткалары чугаала-тыганын.

Аныяк малчынын бедик коргүзүлгөрин, ажилга мер-гежилин, амдыралга үлгө-рин советоктун дирекциясы, ында парток болган көзө Совет коргүсүм чангыс эвеш улаа макар демежделген. Күш ажилчы алар түгүн анза тууракалыг келүргөн, совет-оода ажилдын комитет ор-тоткы бедеттерин база берген.

Алдын-Херел Донгачович ам коммунист чоруп-ажылын палычызы, он хөзөндө «Күш-ажылы» эрес-маалыр-дыг чорук дээш деп медаль чайнап чорук.

Тоску беш чылдын дорукту чылдына А. И. Санцы төдүрү түс хойга олааштыр 105 ху-раганын камгалап, хой бүр-дүнгөн 3000 грамм дүктү кыргып алырын хүлээгөн ажилдап турар.

Т. ДАМБАЖЫН,

советокта салбыр өргөдөгчү.

Кижилерин кадыны камга-лаар, яны-бүрү аарыларга удур демисежир харысалга-лыг. Ичанган эминин ажы-лы ачы-буяныг. Ак халаттыг кижилерин көргөш, оларын нарын ажилып эргилдир бо-лап, кижилерге чедир турар буюнын сактып кээр, сагыш-сеткилге өөрүшкү болган чор-гаарал хайнга бээр.

Х. А. Ооржак 1952 чылда Кызылдың медицина училище-син дооскаш, төрөөн Сүт-Хө-лүгө тускай эртеминг аныяк оол өөрүшкү-маплайгы чедер берген. Чангыс чед чуртту-ларын он чылмы-биле уткуп алган.

Ажилдап эгелзени баштайгы чылдарын эмин бо-ла сактып келир. Он мурунга эвеш эвеш бергелер таварышкылаан. Херлиг-оол Амыр-Ашакоч айттыг, чаага Алдын, Устүү Ишкенин. Майнуректин утарыгы, баштарыга чеже чедип дээр. Ол үеде маши-техника чедипшес, орук база багай турган.

Коммунист Херлиг-оол Оор-жак амгы үеде Эрин районун Нарын суурда эмгекте салбырын эргелекчип ажил-дап турар. Он эргелек-

чилзэн салбыр районда дээр ажилдыг коллективтерин бж-рээш. Чээрби ажыг чыл ажил-дап дуржулгалыг эмин Херлиг-оол Ооржак медицина теманыга лекцияларны, бесе-даларны чонга хой-биле ном-чуп келген. Он ажилдап ту-рар коллективинде аныяк э-минер, медицина ажилдакчы-лары хоочун эмининг байлак дуржулганын өөренип ап турар.

Херлиг-оол Ооржак ажил-даанынын эге чылдарындан ту-рала, хой-ниги ажилында идеккейлиг кижип келген. Ичанган чон он таланттыг чоруп көргөш, район Советинин болган Тыва АССР-ниң Дээд Советинин депутатын-га солгуп турган. Чонун ол идеккейлиг Херлиг-оол Амыр-Ашакоч ажил-херек кыры-га бадыткаан. Эмин Х. А. Оор-жактын хөзөндө «Күш-ажыл-чы» эрес-маалырдыг чорук дээш деп медаль чайнап чор-уур.

Амгы үеде Х. Ооржак «Ком-мунист» орук колхозта парт-бюро кижиптү. Колхозтун экономикаын көдүрер, чонуну культуранын улам кыш хөг-жүдүгүн хамаарышкан чу-гула айтырыгын шинтир-

лежип, сагал-оаланы кижип тадалыг белеткенен. Анаа эр-телекчи кижип үлүү улуг.

ЧУРУКТА: коммунист эмин Херлиг-оол Ооржак, комсомол-чу фельдшер Наташа Нурет-биле беселажып олур.

Союз болган фотоу. С. ЧАЖИН-ООДУУ.

СЭКП обкомунун пленумунун

шинтирлерин — амыдыралга

Аргалар бар

Республикага хой ажилын улам ийи хөгжүдүр талазы-биле салдыган улуг сорулгаан боттандырп киринтерин баштайгы кыжы келген. Анаа хынамчалыг белетке, кышта-лазышыктын организасти чорудары — көдөш ишчилерин, илангы малчыларын мурунда хүнүн чугула айтыр. Ичанган Бин-Хем районун «Хадын» колхозунда бо талазы-биле байдала бижири болдым.

Беш чылдыг үшкү шинтирлэг чылдына бистин колхоз кү-рүне мал ажилын продукттарын дүжарынын чүгүл хөдө-дө планмы: эгити — 139 хуу, сүтү — 117 хуу болган дүктү — 108 хуу күүсеткен. Мал өстүрүгүн планмы база чедип-кингин боттандырган.

Бистин колхозтун хоюнун амгы баш саны 9 муң хире, ону 1980 чылда 16 муң чедир өстүрүр хуузагалы алдыган. Хойуну уксазын, ажаала чедирлгезин ажилдап турган, он баш бүдүрүлгөн кыргы дүктү 5 килограмм чедирер, ортумак дүктү ден-азин 35 килограммдан өрү болдулар сорулга сал-дыган.

Малчыларын социалист хүлээгезинде ол кол айтыр-гын шинтирлэгинде илангы чадмк организасти хемчегер-ин ап эгелзени демежделер чугула. Малдын кышкы тургал-ларында кажаалар чедир, он сентелгезин чоруп өвүндө чор-уткан. Чам малды таарымчалыг туралга ийи өстүрер со-рулга-биле бо чылдан 400 хураган кирер чаа кыжып, немей кылаш, анаа чедирлгезин, сугарылаа ажилын механизастар-ын шыктарыган. Ол шыкш 1200 хой кирер чаа ийи ка-жааны база ажилдаа кирген.

Бо чылдан 1480 тонна ситен болган көк-сула белеткээр пла-нын бистин колхоз 1510 тонна кыдыр күүсеткен, он 950 тонназын кыштагаларда чедирер. Хойун баш бүдүрүгө чам ра-ионун тургускаш, бо хүнере 6000 грамм онаажыр чам фер-маларда, хой бригадаларында чедирер. Мал чедирер сөөр-түргөне бижылаан чедир трактор аргалыг ажилын органи-засти үргүчүлүгү турар. Ол шыкш бистин колхоз бо чылдан 2500 хойун тары боозалыр планмын ажыр күүсеткен.

Бистин малчыларын кыштагаларда шүптү бажынарлыг, оларын суурда чурттаар бажынарлыг база бар. Сентелгезин чоруп өвүндө организастан, печкаларын кылып берген. Фер-малар, бригадалар төлөр электи чырыкчылыг, радиолюг.

Ажыл-ишке чүткүлдү, амдырал-чуртагалга үлгөргө О. Байкара, А. Дамдын-оол, К. Байнор-оол, А. Илангы шы-каш малчыларын аазы өөрүчү. Оларын база өске-да мурнакчыларын дуржулгалыг ийинин болдулар, социали-стик чарышты үр-түгүлдег калбартыр хемчегерин органи-застан турар.

Колхозтун мал ажилында чедирер, чедир кыдырмаан чедир, ажилдагында куурашыл хой. Моон — сонгар оолде ажилдег салыры, чаа чүдүлгөрин, мурнакчы дуржулга-нын калбарыны кол сорулга. Малдын бажын өстүрер, он уксазын ажилде, продукттуун улам бедирер талазы-биле алган социалист хүлээгезин малчылар чедиринин күүселип шыдаар аргалар бар.

С. ДАНГАА,

«Шынны» штаттан дашкаар корр.

Чагыдылга организастиг

Совет кижилерин парлагта илангылы илангы амгы үеде кажангындап ыра-та беден. Ол база чонуну билигин, культуранын бед-изин, оларга солундарын болган журналдарын кижип-ге агаарын, аты-чедип чугу-ламы кышкы апарганын хе-речилер турар. Моон чижээ «Ак-Туртук» советоктун коллективинде коргузуп болур.

1974 чылдын чагылдыгы бисте организастиг эгелзэн, ам улам калбарып турар. Коллектив үлүү эвеш, ол хиреде ам бестин (ноябрь эгелзеге чедир) 905 кезе солуннар, журналдар бижитинген азы эркен чылдын ол үеиндег ыракта хой, оларын хой ну-руузу чыл хуусаалыг. Он ити-нде «Шын» солун 144, «Тыванын аныктамы» 121, а журналдар — 521.

Советокта партия органи-застинын үдүртүлгө-биле «Ак-Туртук» почта салбыры-нын эргелекчи Т. С. Бий-лактын чон ортувунга органи-засти, кижиндикч ажилын үлгөргө демежделер ө-лүнүгү. Ийи почтанын бы-жылгаан: бирээш — суурин чурттакчыларынга, ийинги — бригадаларга, малчынарга бижитинген болган таралы-чы харылап турар. Пар-лагтын хой-ниги таралы-чылары база бар.

Ак-Туртук салбырын бол-ган ында ортумак шканын коллективтерин парлагта ча-гылдыгынын талазы-биле өске чактактардан мурнап тура-рын мастааны чөптү. М. К. Сагаан, М. Д. Кутер, М. Х. А-таа шыкш, кижип-бүрүз 4-г чагылдыгалы малчынар хой. Ноабрынын 25-ге чедир арткан үеде ийи чүстөн күзү эвеш чагылдыга немей бижит-тирер.

М. ЛАМА.

Суурувустун кижилери

«Петр Адавастановичин назы-хары дөгүл берзе-даа, ажилга ынак, хоочун агитатор-даа кижип» — деп, советоктун партия организастинын секретарынын Шокпаа прейини адресинге чугаалып сактып келген мен. Он-биле хөөрөжип, чугаалажыр дээш хостуг үеде он бажыныне бажытым...

Бүрүл баштыг, караанда көстүктү Петр Адавастанович столда олутуп каапкан «Шынны» ол хүн үнгөн номерин номчаан олур.

Стол кырычче көөрүмге, хой-ле солуннар, журналдар база чагаалар бар болду.

Почтачылаан селер бе, кырган? Ийе пенселей-даа беримге, ажил чок олутуп шыда-вас-тыр мен. Бо ажилга база алаан чор апарым.

Кырган он ийи улумчалыг — Тывага хой ажилын улам ийи ажилдап турар. Тыва обкомунун плену-мунга чугаалажыр хемчегер хүлээп алган болгай. Плену-нун шинтирлөргүн хандыр танышкан, малчынарга барып чугаалап бээр ийи база бир хүлээлгем — айд.

ЧОННУН КУЗЕНЧИГ
ААЛЧЫЛАРЫ

Танды районда «Шамбалыг» советоктун малчынарына Петр Адавастанович почтачылап ажилдап, үш чыл болган. Ол чүгө малчынар ааларын эвеш, ажил-агынын хову-трактор бригадаларын база күзентип аалчыны. Он ажил-дап келгеннин үеинде почта чедирлгези саадаан таварыл-га турган. Ол солун, сеткүлдө парлагтын чугула ма-териалдарын уксазын малчынарга бо-ла таныштырган турар.

Советокта партия организастинын идеккейлиг агитатор-ларын бирээш П. Шокпаа тайбын аныкымдыг күштерин Бүгү-Делегей конгрессинде СЭКП ТБ-нын Чингине секретары эш Л. И. Брежневтиг чугаалып малчынарга тайылбыр-лап чоруп турар.

Ол шыкш он почта чедирип барып турары 25 малчын өргөзгенин түс бургуз 4-тен эвеш эвеш чагылдыгыны бижиткенир. Төп журналдар, солуннар болган республика со-лундарында анык малчынар «Монолия» деп журналды улуг күдө-биле чагылып ап турар.

Бола мал бригадалында 18 киж ажилдап турар. Оларын киж бургуз күзүнүн солундарын, журналдарын чагылып ал-ган. 5 киж «Монолия» и масно скотоводство» деп журналды чагылып алганар. Эркен чылдын денеленден бо чылдан чагылдыга кампаниянын бедик денелендег эрши ту-арыга почтачы өөрүп турар.

Хоочун коммунист Петр Адавастанович Шокпаа советокта партбюро кижиптү болган көзө депутатты, ичанган ол хүнүн чугула айтыр — кыштагаларында белетке ажилында советоктун өске активчилери-биле идеккейлиг ки-ришкен. Када, калып кыштага чеже тонна эдек болдунгы, чеже тонна мал чедир сөөртүп чедиринен Петр Адавастанови-чк билер. Бистин почтачыны нитиин хөдө дээш ынаар ажилдап турар.

О. ОТУК-ООЛ.

АЖЫЛЧЫН КОРРЕСПОНДЕНТ

— Бичин уруум он дорт харлыг, сески класс-та өөренип турар. а мен ол хире турган. бирги класска өөренип эгелзедим, а ынаада Шеле туртут араттар чинге-чиге харатаннар баш-таарын сүвүртүп алган, самбырага үжүк сомпап турганын бестин кижип сактып олтурар боор чүдө-дүр, — деп, Семен Баянович мензе бүдүрүш чугаалай-дыр.

УЖУН-бичикти, өртем-билигин, ажил-ини, амдыралды чедип алырга чүгө шүдүгү кызыл күш негеттнер дээрин Санзан эскерип билип кааш. Кызылче айттып-кан. Мада дөштө тугатта ажилдап эгелзедим.

— Шына-ла ынаада техника чегей. Көдүрө кышпаалар эгелзеш, нарын техника ховар турган ийин — деп чугаалап чоруп, он сагыш-болзы бир-ле чүвже далажыккап, дөштүмдөн шыкш сагындарым. Арынысче көрүп алган, кезек мыт чок олутуруста, фуфайкалыг аныяк оол далажы-ла аажып үнө, кире халып турар болду.

Чамыне материалдар эвешеп тур, ол дугайын дуг-торан дикнадып көр — дед, дөштү оолга-Семен Баянович чагып тыттып кагым. Ич-таара дүжөкче чед чокшылдап олтурган. Он менче көргөш:

— Ша-даа чокшылдап олур. Кижин-даа орта ауталаалыгыр, кырып-ла кээр үлө болду ийин — деп, чазымкай аарак чугаалай-дыр.

УГААБЫС-кезек-кезек болган-ла тузукте-лип каап турган, чүгө дээрге он сагыш-жы улам-на далажыккай берген шыкш болду.

— Бичикти кижип болгай силер, кайы хире бижип түр болу? — деп, он айттыдым.

— Ийет, мыла-хаала бижип каап турар-ла. Кезек олутураш, дөштө фуфайкалыг оолде айткан:

— Мээ өөреникчилеримин бирээш бо түр, бо эш Шара-Хаа мырмаш шүдүк бижип турар апарган болгай.

Будканын тар сонгазындан көрүп олурары-выска, көдүртүр крап бөдө-бөдө шарылап каан ханаларын үтүгү доннажымын аарткып шыкш илбө-биле ол-бо ал чазып, өрү, күзү өскөдип, балзырны-ла түр.

— Баштайгы үеде ажилдап туруруста дээр-ге, хол-биле кириптер чүдө-ле болгай. Даш, туу-буну элтеп салыра-лаа, элде азин хоюндарын таптап, чинтирлар-лаа кызыл хол-ла, хол... Ам дээрге чүдүн-биле-даа денээр арта чок чү-вө шыкшыл. Машина-техника-даа көдүзөн.

Семен Баянович-биле чугаавыс ынаар эге-лэн.

— Кайы үеде эгелзедип бижикчи апарган-нар ол, Семен Баянович?

— Бичин-бачымы бижжэн чүдүлдерим шаанда «Хостуг арат» солунга үнүп турган ийин — деп харыладым.

Ошкылаан чылдарында-ла хана солун-нарга материалдар бижиринге сонуг-галдыг турган. Он бижжэн чүдүлдер солуннарга уда-дараа бо-ла үнүп кээр. С. Сан-дан деп ап салган авторун бижжэн чүдүлдерин солуннар арынарларын номчукук бо-ла эскерип каар. Түнелинде ол өзүлүг-ла ажилчын коррес-пондент болуп берген.

А болу дээрге аларлыг түдүжү, дуржулга-лыг бонгай, Ленин өрденнин эилекчи, Тыва АССР-ниң Дээд Советинин депутаты, агита-тор болган ажил

